

Програма
фахового іспиту при вступі на навчання
для здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 263 «Цивільна безпека»
(освітньо-професійна програма «Охорона праці»)

1. Вступ

Тестування проводиться з метою:

- визначення відповідності знань, умінь та навичок курсантів, студентів та слухачів (надалі здобувачів) програмовим вимогам;
 - визначення оцінки рівня навчальних досягнень здобувачів;
- визначення ступеня підготовленості вступників до навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістра зі спеціальності 263 Цивільна безпека (освітньо-професійна програма Охорона праці) (підготовка магістра на основі здобутого ступеня бакалавра).

Зміст тестових завдань визначається фаховою атестаційною комісією відповідно до змісту освіти та державних вимог до рівня підготовки вступників.

Завдання фахового іспиту полягає у тому, щоб оцінити знання та вміння здобувачів із загально-професійних та спеціалізовано-професійних компетенцій.

1.1. Загально-професійні компетенції:

- сучасні знання про методи протидії небезпечним виробничим чинникам й уміння їх застосовувати;
- здатність аналізувати основні проблеми охорони праці, організувати власну діяльність з огляду на досягнення науки управління та з урахуванням динамічних змін, що відбуваються у напрямку забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці;
- базові уявлення про поняття охорони праці та виробничих відносин, систему управління охороною праці та її рівні;
- базові знання про шкідливі і небезпечні виробничі чинники, що супроводжують виробничу діяльність, основні заходи щодо їх усунення або зниження величини їхнього впливу на організм працівника;
- сучасні уявлення про розробку проектів нормативно-правових актів, які спрямовані на забезпечення охорони праці в державі на засадах конституційно-правової регламентації законодавчого та нормотворчого процесів;
- здатність вирішувати окремі завдання забезпечення системи охорони праці на всіх рівнях її існування;
- базові уявлення про різні моделі управління та методи оцінювання суспільно-політичної й економічної ситуації з огляду на трансформаційні процеси розбудови держави та необхідність розв'язання проблем забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на кожному робочому місці;
- уявлення про напрямки політики у сфері охорони праці;
- базові уявлення про деструктивні чинники, що виникають у системі «людина - машина – середовище», включаючи соціальні та психофізіологічні;
- базові уявлення про новітні розробки у галузі охорони праці;
- базові уявлення про створення організованої, повноцінної, ефективною, дієвою системи управління охороною праці на підприємстві, в установі, органі державного управління;
- уявлення про сучасні дієві напрямки діяльності охорони праці у соціальних сферах охорони здоров'я, освіти, науки, культури, охорони довкілля;
- знання, удосконалення й застосування на практиці організаційної структури системи управління охороною праці;
- сучасні уявлення про принципи моніторингу охорони праці;
- здатність планувати, приймати й реалізовувати заходи у сфері охорони праці, використовуючи новітні інформаційні технології;

- знання правових основ законодавства України у сфері охорони праці;
- здатність до ділових комунікацій у сфері охорони праці, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді;
- вміння вести дискусію і навчити співробітників новим методам забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці;
- здатність виконувати наукову організацію управлінської праці співробітників, задіяних у системі управління охороною праці.

1.2. Спеціалізовано-професійні компетенції

- здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички для оволодіння основами теорії й методів досліджень в галузі охорони праці;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для організації забезпечення виробничих підрозділів необхідними організаційними і технічними засобами, призначеними для створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- здатність використовувати знання, уміння і навички з метою розроблення системи управління охороною праці;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання в галузі охорони праці для прогнозування загроз виникнення аварійних ситуацій;
- здатність використовувати знання та вміння для прогнозування, виявлення та оцінювання можливих загроз у виробничій сфері, дестабілізуючих виробничих чинників;
- здатність використовувати знання з базових дисциплін (інженерні, природничі, гуманітарні) для засвоєння теоретичних основ і практичного використання сучасних методів дослідження умов праці та атестації робочих місць;
- здатність використовувати професійно-профільовані дисципліни й практичні навички для прогнозування рівня небезпеки та виконання загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання, уміння і навички для формування системи (органів, підрозділів), що забезпечують безпеку праці;
- здатність використовувати знання, вміння й навички в галузі охорони праці для теоретичного засвоєння загально-професійних дисциплін і вирішення практичних завдань;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання, уміння для практичного використання в галузі гігієни праці та виробничої санітарії;
- володіння навичками роботи з комп'ютером на рівні користувача, здатність використовувати інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань в галузі професійної діяльності;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для розроблення та впровадження національних стандартів і технічних регламентів забезпечення належних умов праці, гармонізованих із відповідними європейськими стандартами;
- здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички для організації, розроблення та здійснення побудови системи організаційно-службових спеціальних заходів із забезпечення належних умов праці на підприємстві;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для забезпечення результативної та ефективної взаємодії державних установ і організацій із спеціальними та правоохоронними органами у сфері охорони праці;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання, уміння й навички щодо аналізу розвитку сучасних технологій вітчизняної та зарубіжної індустрії у сфері охорони праці.

2. Перелік циклу загально-професійних дисциплін і практик та система блоків змістовних модулів з спеціальності 263 «Цивільна безпека» (освітньо-професійна програма «Охорона праці»)

Назва блоків змістовних модулів, що входять до навчальної дисципліни або практики	Змістовні модулі, що входять до даного блоку
Розслідування нещасних випадків на виробництві та в побуті	Класифікація нещасних випадків. Порядок розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві та виявлення їх причин. Розслідування нещасних випадків комісією. Спеціальне розслідування нещасних випадків та аварій. Спеціалізовані лікувально-профілактичні заклади, що уповноважені визначати професійний характер захворювання. Порядок розслідування хронічних професійних захворювань. Виявлення причин виробничого травматизму і професійних захворювань.
Правові основи охорони праці	Конституція України. Права людини і громадянина. Трудове право як галузь трудового права. Суб'єкти трудового права. Колективні договори і угоди. Трудовий договір. Робочий час і час відпочинку. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників. Охорона праці жінок та неповнолітніх. Праця інвалідів. Дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальність за правопорушення в сфері охорони праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Порядок та строки притягнення до відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці. Основні положення законодавства України в сфері охорони праці. Закон України "Про охорону праці". Принципи державної політики в сфері охорони праці. Гарантії прав громадян на охорону праці. Права на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Навчання з питань охорони праці працівників, посадових осіб, спеціалістів. Види інструктажів з питань охорони праці.
Забезпечення системного підходу до організації охорони праці	Забезпечення безпеки праці на основі комплексного підходу. Обов'язки та відповідальність щодо створення в кожному структурному підрозділі умов праці, що відповідають нормативно-правовим актам з охорони праці. Створення служби охорони праці підприємства, організація роботи, визначення чисельного складу, основних завдань та функцій, прав та відповідальності її працівників. Основні положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Методи пропаганди та агітації з охорони праці (куточки, стінгазети, радіомовлення, плакати, кінофільми, виставки тощо).
Система державного управління охороною праці. Органи державного управління охороною праці.	Система управління охороною праці (СУОП) – підсистема системи управління виробництвом. Сутність управління охороною праці. Формування позитивного ставлення до питань з охорони праці. Умови праці та фактори, що їх визначають. Системи і моделі: завдання систем управління; основні параметри систем; цільова функція системи; види моделювання; інформація в

	<p>системі управління охороною праці та її характеристики; алгоритм та основні функції управління; якість і ефективність управління.</p> <p>Організаційна структура СУОП, критерії ефективності її функціонування. Управління охороною праці у галузях промисловості, на регіональному та державному рівнях.</p>
Управління охороною праці на виробництві	<p>Основні цілі функціонування СУОП на виробництві. Установлення прав, відповідальності, обов'язків та зацікавленості всіх категорій працівників в СУОП. Методи реалізації основних функцій СУОП в умовах конкретного виробництва.</p> <p>Здійснення безперервного, якісного контролю за станом умов та безпеки праці на робочих місцях. Оперативна документація в СУОП (карти контролю умов і безпеки праці, класифікатори можливих порушень норм і правил охорони праці, матеріали оперативного контролю та аналізу травматизму і т.ін.).</p> <p>Розробка та введення в практику єдиної методики оцінки безпеки виробництва та стимулювання за досягнуті результати.</p> <p>Державний нагляд і громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону паці.</p>
Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	<p>Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Фізіологічні чинники забезпечення безпеки людини. Теорія та практика здорового способу життя. Фактори ризику здоров'я людини.</p> <p>Психологічні та соціальні основи забезпечення безпеки людини.</p> <p>Середовище життєдіяльності людини та прояви негативних факторів. Методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини. Сталий розвиток людства — основа безпеки людини. та соціальних наслідків випадків та інцидентів. Аналіз видів, наслідків та критичності відмов елементів системи.</p>
Виробнича санітарія	<p>Область об'єкту дослідження гігієни праці та виробничої санітарії. Класифікація умов праці за шкідливими факторами та оцінка їх відповідності санітарно-гігієнічним вимогам. Мікроклімат робочої зони. Вплив параметрів мікроклімату на людський організм. Методи та засоби нормалізації мікроклімату.</p> <p>Шкідливі речовини робочої зони: хімічні речовини та виробничий пил. Вплив виробничих шкідливостей на організм працівника. Методи та засоби уникнення впливу виробничих шкідливостей на людський організм. Види систем вентиляції виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень.</p> <p>Системи освітлення та принципи нормування природного та штучного освітлення. Джерела освітлення.</p> <p>Профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та отруєнь.</p>
Шкідливі фактори виробничого середовища та їх класифікація.	<p>Основні шкідливі виробничі фактори: вібрація, шум, ультразвук та інфразвук. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту. Іонізуюче випромінювання та його нормування. Вплив його на людський організм. Захист від впливу різних видів випромінювання. Електромагнітні поля, джерела їх утворення, класифікації, гранично допустимі рівні, можливий вплив на працівників.</p>

<p>Організація проведення робіт з підвищеної небезпекою Охорона праці у виробничих процесах</p>	<p>Аналіз стану безпеки праці в галузі. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень. Вимоги безпеки до виробничого устаткування та технологічних процесів.</p> <p>Характеристика робіт, об'єктів та устаткування підвищеної небезпеки. Організація проведення робіт з підвищеною небезпекою.</p>
<p>Загальні відомості про горіння й вибух</p>	<p>Загальні відомості про горіння й вибух, їх фізико-хімічна природа. Класифікація процесів горіння. Типи вибухів.</p> <p>Матеріальний і тепловий баланс процесів горіння.</p> <p>Основні закономірності кінетики процесу горіння і тепловий та радикально-ланцюговий механізм горіння.</p> <p>Пожежовибухонебезпечні газо-, паро- і пилоповітряні суміші. Концентраційні межі поширення полум'я. Ініціювання горіння, джерела ініціювання. Самоспалахування й самозаймання. Тепловий і ланцюговий вибухи.</p>
<p>Загальні заходи електробезпеки</p>	<p>Вплив електричного струму на людину та загальні питання електробезпеки. Фізичні процеси протікання електричного струму через людину. Аналіз умов безпеки в електричних мережах. Заземлення, занулення та захисне відключення. Електрозахисні засоби та інструменти. Система підготовки електротехнічного персоналу.</p> <p>Організаційні заходи щодо забезпечення безпечної експлуатації електроустановок.</p> <p>Правила безпеки при виконанні окремих видів робіт в електроустановках.</p>
<p>Система державного нагляду за промисловою безпекою</p>	<p>Діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.</p> <p>Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань пожежної безпеки. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань радіаційної безпеки.</p> <p>Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами. Повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці.</p>
<p>Аудит з промислової безпеки і охорони праці</p>	<p>Форми аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Об'єкти аудиту. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Проведення внутрішнього аудиту підприємства. Документація з охорони праці підприємства.</p>
<p>Громадський контроль за охороною праці</p>	<p>Добровільні об'єднання громадян з охорони праці. Професійні спілки як громадський орган контролю за охороною праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці</p> <p>Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.</p>

Небезпеки техногенного характеру	Аварії та катастрофи техногенного характеру. Загальні відомості. Основні поняття та визначення. Класифікація небезпек техногенного характеру. Виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки. Законодавчі та інші нормативні акти світової спільноти та України щодо забезпечення контролю та захисту від основних видів виробничих небезпечних чинників.
Оцінка небезпеки потенційно небезпечних процесів та апаратів	Теоретичні основи безпечності потенційно небезпечних процесів виробництва. Методи стабілізації процесів. Небезпека виникнення аварій та аварійних ситуацій на виробництві.
Забезпечення техногенної безпеки на виробництві	Запобігання аварій та аварійних ситуацій на виробництві. Забезпечення техногенної безпеки потенційно небезпечних об'єктів. Вибір технологічних процесів: безперервність, замкнутість циклу в герметичній апаратурі з максимальним використанням самопливу, використання технологічних параметрів (тиск, вакуум, низька температура). Вибір засобів контролю, управління і протиаварійного захисту (ПАЗ). Основні напрямки в удосконаленні технологічних процесів, розробці сучасного обладнання, засобів контролю, управління і протиаварійного захисту, швидкодіючої та регулювальної апаратури. Підвищення якості сировини, матеріалів та обладнання.
Загальні принципи надання невідкладної медичної допомоги	Основні принципи реанімації при порушенні дихання та кровообігу. Зупинка кровотечі. Імобілізація. Транспортування потерпілих. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях. Невідкладна медична допомога при екстрених пологах.
Практикум щодо надання першої медичної допомоги	Надання першої медичної допомоги потерпілим.
Звітність та інформація про нещасні випадки, професійні захворювання та аварії	Облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій. Методи аналізу нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Роль і значення розслідування нещасних випадків та професійних захворювань у їхній профілактиці. Державні органи та організації, що займаються статистичним обліком травматизму, професійних захворювань та аварій.

Література:

1. Законодавство України про охорону праці(у 3-ох томах), т.1. Київ. 1995. 558с.
2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці// Підручник.– 4-те вид., перероб. і доп.– Київ:"Знання", 2010. 375 с..
3. О.Б. Горностаї, О.Л. Мірус, О.В. Станіславчук та ін.. Правові основи охорони праці: навч. посіб. // К. : Знання, 2015. 2015с.
4. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Піскун І.П. Охорона праці.// Курс лекції. Практикум. Суми: ВТД „Університетська книга”. 2007. 496 с.

5. В.А.Батлук, Б.О.Білінський, В.В.Ковалишин, О.Л.Мірус. Основи охорони праці в підрозділах МНС України // Навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2011. 504 с.
6. Гогіташвілі Г.Г., Карчевські Є.Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами // Навчальний посібник. К.: Знання. 2007. 367с.
7. К.Н.Ткачук та інші. Основи охорони праці. К., Основа, 2003 р
8. Г.Г. Гогіташвілі Системи управління охороною праці. Навчальний посібник. Львів: Афіша, 2003.
9. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Підручник. К.: Каравела, 2008. 280 с.
10. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві / Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337
11. Наказ № 312 від 07 травня 2007 р. «Про затвердження Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС»
12. В.С.Тарасюк, М.В.Матвійчук, В.В.Паламар та ін. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги// Навчальний посібник. Київ: ВСВ "Медицина", 2010. 528 с.
13. А.М.Шевченка, О.П.Яворовського. Гігієна праці (методи досліджень та санітарно-епідеміологічний нагляд)// Вінниця:Нова книга, 2005. 528 с.
14. Ковалишин В.В., С.Л.Кусковець, В.І.Луц. Основи створення та експлуатації засобів індивідуального захисту органів дихання // Навчальний посібник. Львів:Сполом, 2011. 440 с.;
15. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Сторожук В.М. та ін. Практикум із охорони праці. Львів: Афіша, 2000. 352 с.